

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ 2024**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

1. Λ (ἵνα μὴ οἰκῶμεν κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις)
2. Σ (εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου συντρεφομένης νόμῳ κοινῷ.)
3. Λ (Οὐ γάρ ἐνέπλησε τὴν ἡγεμονίαν πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν καὶ στάσεων ὑπούλων, χρώμενος τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ.)
4. Σ(τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος οὐς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε)
5. Λ (συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς... τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία)

B1.

Ο Πλούταρχος, για να τεκμηριώσει τη σύνδεση του έργου του Αλέξανδρου με τη στωική διδασκαλία για την οικουμενική (κοσμική) πόλη, αναφέρει επιγραμματικά τις διάφορες πλευρές της πολιτικής του Αλέξανδρου.

1. Προβολή της πεποίθησης πως με την εκστρατεία και τις ενέργειές του εκπλήρωνε μια θεϊκή αποστολή (ἤκειν θεόθεν) η οποία περιελάμβανε τα εξής:

- επιβολή μιας οικουμενικής τάξης πραγμάτων (κοινὸς ἀρμοστής)
- συμφιλίωση ὅλων των λαῶν (διαλλακτῆς τῶν ὅλων).

Δηλαδή, ο Πλούταρχος θεωρούσε πως ο Αλέξανδρος οραματιζόταν ένα οικουμενικό κράτος στο οποίο ὅλοι οι λαοὶ θα ζούσαν ἰσότητα και δεν θα αισθάνονταν κάποιος ὅτι ἦταν υποταγμένοι σε ἄλλους, πράγμα που θα γεννούσε ἐξεγέρσεις και συνωμοσίες ἀπὸ τὴ μία πλευρά, ἀλλὰ και τιμωρητικὲς συμπεριφορὲς ἀπὸ τὴν πλευρά του κατακτητή.

2. Επέκταση και σταθεροποίηση της κυριαρχίας του με τις ἀκόλουθες ἐνέργειες
-ειρηνικὴ ἐνταξὴ των φυλῶν και των λαῶν που συναντούσε κατὰ τὴν εκστρατεία του, ἀλλὰ και χρῆση τῆς δυνάμεις των ὅπλων για ὅσους δεν ἐπειθε να ἐνωθῶν μαζί του χωρίς ἀντίσταση (συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος).

-ενσωμάτωση των κατακτημένων λαῶν στο κράτος του, μέσα ἀπὸ ἕνα πρόγραμμα πολιτισμικῆς ὁμογενοποίησης:

α. ἀνάμειξη των ἠθῶν και ἐθίμων, ὥστε ὅλοι μαζί να συναποτελέσουν ἕνα ἀρμονικὸ σύνολο, στο οποίο ο καθένας θα εἶχε τὴ θέση του.

β. ενθάρρυνση ή οργάνωση μεικτών γάμων, οι οποίοι αποτέλεσαν ένα αποτελεσματικό μέσο για τη συμφιλίωση Ελλήνων και Περσών (κρατήρι...γάμους).

-νέα αντίληψη για την πατρίδα:

α. διέταξε άπαντες να θεωρούν ως πατρίδα τους η οικουμένη, και όχι μόνο η πόλη από την οποία προέρχονταν (πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην)

Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με τη νέα αντίληψη για την πατρίδα και την οικουμένη. Ειδικότερα, η αγάπη προς την πατρίδα συνεχίζει να θεωρείται βασικό καθήκον, ωστόσο ήδη οι Στωικοί επαναπροσδιορίζουν τη σημασία του όρου. Καθώς το άτομο δεν προσδέεται ούτε περιορίζεται στην πόλη και τον τόπο του, ο όρος διευρύνεται, για να συμπεριλάβει ολόκληρο τον κόσμο. Η αντίληψη ότι υπάρχει ουσιαστική και φυσική σύνδεση του καθενός με την ανθρωπότητα, η προτεραιότητα της ανθρώπινης ιδιότητας, είναι η βάση του στωικού κοσμοπολιτισμού.

Ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται εδώ σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Πάντως, ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε καινούργιες αξίες, που υπονόμισαν τις αξίες των πόλεων-κρατών και στο ηθικό- πολιτικό επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη.

Σε αντίθεση με τους Ρωμαίους, οι οποίοι είχαν πάντα ως κέντρο της αυτοκρατορίας τους τη Ρώμη, κέντρο του κράτους του Αλεξάνδρου δεν ήταν η Πέλλα ή γενικότερα η Μακεδονία. Αλλά ούτε στην Ασία ίδρυσε ένα μόνιμο κέντρο του κράτους. Το κέντρο του κράτους του ήταν εκάστοτε εκεί όπου βρισκόταν ο ίδιος, δηλαδή το μέρος όπου στρατοπέδευε.

Ο Πλούταρχος εκφράζει νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις, αναφέροντας ότι κριτήριο για τον διαχωρισμό μεταξύ των Ελλήνων και των βαρβάρων δεν πρέπει να είναι η καταγωγή τους (αφού όλοι έχουν ως κοινή πατρίδα την οικουμένη) και τα επιφανειακά πολιτισμικά τους γνωρίσματα (ενδυμασία, οπλισμός), αλλά το ήθος.

Επομένως, ομόφυλοι των Ελλήνων αρμόζει να θεωρούνται οι ηθικοί άνθρωποι, ενώ αλλόφυλοι οι ανήθικοι. Στο συγκεκριμένο σημείο γίνεται αναφορά στον διαχωρισμό των ανθρώπων από τον Ζήωνα σε «σπουδαίους» και «φαύλους».

B2.

Ο Ζήωνας και ο Μάρκος Αυρήλιος καταγράφουν τις απόψεις τους για την κοινωνία.

Ειδικότερα, στο συγκεκριμένο έργο βασική θέση του Ζήωνα είναι:

α) να μη νιώθουμε τους εαυτούς μας ως κατοίκους ξεχωριστών πόλεων ή δήμων, οι οποίοι ακολουθούν τους ιδιαίτερους κανόνες δικαίου που έχουν θεσπιστεί σε καθεμία πόλη ή σε κάθε δήμο χωριστά αλλά προτείνει να θεωρούμε πως όλοι οι άνθρωποι είναι συνδημότες και συμπολίτες

β) να επικρατεί ένας κοινός τρόπος ζωής, δηλαδή με αξίες, ήθη, έθιμα κ.τ.λ. κοινά για όλους.

γ) να υπάρχει μία ενιαία τάξη, δηλαδή ένας κοινός τρόπος οργάνωσης ως αποτέλεσμα ενός κοινού νόμου εξασφαλίζοντας την ευνομία, την αρμονία και την ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων. (ίνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους, ἀλλὰ πάντα ἀνθρώπους ἡγάμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος) Κατ' ανάλογο τρόπο, σύμφωνα με τον

Μάρκο Αυρήλιο, το άτομο έχει συγγενικούς δεσμούς με τους συνανθρώπους του. Για αυτό λοιπόν το λόγο, δεν θα πράξει κάτι που αντιτίθεται στο σύνολο, αλλά θα έχει ως σκοπό του το όφελος της κοινωνίας, αλλά και του ίδιου τους του εαυτού («με συνδέει μια συγγένεια...μέρη»/ όσο θα θυμούμαι...αντίθετη παρόρμηση/κυλά αρμονικά...απονέμει η πολιτεία)

Επίσης, κατά τον Ζήνωνα, τονίζεται ότι αυτή η οικουμενική Πολιτεία (των σοφών) θεμελιώνεται πάνω στον κοινό - δηλαδή στον αληθινό και φυσικό - νόμο, και όχι εκείνο των συμβάσεων, όχι στο θετό δίκαιο που είναι διαφορετικό σε κάθε πόλη-κράτος· κατά συνέπεια, ο νόμος εξισώνεται με τον ορθό λόγο, ο νόμος μετατρέπεται σε φωνή της συνείδησης, σε ένα εσωτερικό ηθικό νόμο και δεν συνιστά τεχνητή εξωτερική επιβολή. Αυτό εκφράζεται με την παρομοίωση που χρησιμοποιεί αλλά και την οπτική εικόνα, όπου στο πλαίσιο μιας αγέλης τα ζώα δεν ανταγωνίζονται το ένα το άλλο για την εξασφάλιση της τροφής, καθώς τα ζώα διαβιούν σύμφωνα με τον φυσικό νόμο. (ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης) Η ιδέα αυτή βασίστηκε στην πεποίθηση του Ζήνωνα πως ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει σύμφωνα με τον φυσικό νόμο, ο οποίος ισχύει καθολικά για όλα τα είδη της ζωής – αφού η φύση είναι μία και ενιαία –, άρα μπορεί να επικρατήσει μία κοινή νοοτροπία για όλους τους ανθρώπους, ένας κοινός τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς, που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο μίας ενιαίας οργανωμένης πολιτικά κοινότητας. Με ανάλογο τρόπο, ο Μάρκος Αυρήλιος αναφέρει ότι ο άνθρωπος αρμόζει να είναι τμήμα ενός συνόλου το οποίο ακολουθεί τους νόμους της φύσης. Εντός του συγκεκριμένου πλαισίου, υποστηρίζει ότι κανένας εξωγενής παράγοντας δεν δεσμεύει τη φύση να δημιουργήσει κάτι επιζήμιο για την ίδια. Αυτό ισχύει, διότι το σύμπαν δεν περιλαμβάνει κάτι που να μην είναι ωφέλιμο για το ίδιο. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάθε άνθρωπος δεν θα δυσφορήσει με όσα το σύνολο απονείμει, καθώς το όφελος του συνόλου επιφέρει και όφελος για το άτομο, αλλά θα πράττει με σκοπό το όφελος της κοινωνίας. (Είμαι μέρος ενός συνόλου...φυσικούς νόμους/ έχοντας αυτά κατά νου...δεν θα δυσανασχτήσω...συμφέρει στο όλον/ Γιατί το σύμπαν δεν εμπεριέχει τίποτα που να μην είναι προς το συμφέρον του· αυτό είναι μεν κοινό γνώρισμα όλων των φύσεων ...βλαβερό για τον εαυτό της....αρμονικά η ζωή)

Επομένως, μεταξύ των δύο συγγραφέων παρατηρούνται ομοιότητες σχετικά με τις απόψεις τους για τη σχέση ατόμου και συνόλου.

B3.

- α) ένταση
- β)προαιρετική
- γ)κράση
- δ)πληθυσμού
- ε)χρήσης

B4.

- 1γ
- 2α
- 3β
- 4α
- 5α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Οι αρχηγοί στη Σάμο και κυρίως ο Θρασύβουλος, ο οποίος είχε πάντα την ίδια γνώμη, όταν άλλαξε την πολιτική κατάσταση ώστε να επιστρέψει ο Αλκιβιάδης, με συνέλευση έπεισε το σύνολο των στρατιωτών. Και αφού ψήφισαν αυτοί να τον ανακαλέσουν και να τον αμνηστεύσουν, όταν έπλευσε (ο Θρασύβουλος) στον Τισσαφέρνη, έφερε τον Αλκιβιάδη στη Σάμο θεωρώντας ως μόνη σωτηρία εάν μετέστρεφαν τον Τισσαφέρνη από τους Πελοποννησίους προς το μέρος τους.

Γ2. Ο Αλκιβιάδης εσκεμμένα μεγαλοποιεί την επιρροή που ασκούσε στον Τισσαφέρνη. Έτσι κατορθώνει να εκφοβίσει τους ολιγαρχικούς και να οδηγήσει στην διάλυση των οργανώσεών τους, να αυξήσει το κύρος του στους Αθηναίους στρατιώτες και να τους εμψυχώσει και τέλος, να καλλιεργήσει αμφιβολίες για το πρόσωπο του Τισσαφέρνη στους συμμάχους του.

Γ3α

πλήθεσι
ιδιαιτέραν/ιδιωτέραν
πλείστα
ὕμᾱς αὐτάς
ὑπαρχόντων
ἐλπίδι

Γ3β.

πέπεικε
ἐψηφισμένων
πεπλευκῶς
καταγήοχε/κατήχε

Γ4α.

τά πράγματα: αντικείμενο στο μετέστησε
ἄδειαν: άμεσο αντικείμενο στο ψηφισαμένων
ὡς τον Τισσαφέρνην: εμπρόθετος της κατεύθυνσης σε πρόσωπο στη μετοχή
πλεύσας
ἐκκλησίας: υποκείμενο στη μτχ γενομένης
τῶν μελλόντων: επιθετική μτχ σε θέση γενικής αντικειμενικής από το ἐλπίδας
οἴκοι: επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στην μετοχή ἔχοντες
τῷ Τισσαφέρνει: δοτική αντικειμενική στο πολέμιοι

Γ4β.

Χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος κατήγγεν, το
Θρασύβουλος =>
ἐπεὶ ἔπλευσε

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ & ΡΑΦΗΝΑΣ

**ΓΑΒΡΙΑΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ
ΚΟΤΣΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑΚΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ
ΜΟΥΣΟΥΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**